

EL LLENGUATGE

Les polzades

De tant en tant s'esdevé que un mot poc usat, o caigut francament en desuetud, o pertanyent al llenguatge de certs especialistes, coneix de sobte un ús envigorit perquè forma part del petit vocabulari relacionat amb qualsevol avenç de la tecnologia moderna o perquè és adoptat, sovint amb el significat més o menys modificat, pels introductors o divulgadors d'alguna de les innumbrables innovacions que van fent irrupció sense parar en la nostra existència col·lectiva. Així, per exemple, fins no fa gaire el mot *prefix* era un terme usat exclusivament per gramàtics, lingüistes i professors de llengua, però actualment, en el llenguatge corrent, s'usa especialment aquest mot per a designar el grup de xifres que precedeix d'una manera fixa el número de telèfon de cada abonat segons la població on el té instal·lat.

Un cas anàleg, que és el que volem comentar, és el del substantiu *polzada*, que designa una determinada mida o mesura de longitud, exactament la dotzena part d'un peu, segons el Diccionari Fabra. Aquesta mesura havia estat usada antigament als Països Catalans, com tantes altres mesures que van deixar d'utilitzar-se quan es va implantar el sistema mètric decimal. I si ens ha estat sempre més o menys coneguda és a causa de la vigència que ha mantingut als països anglo-saxons, més tradicionals i més recalcitrants a admetre el sistema mètric. Actualment, però, amb la popularització de la televisió, amb un aparell receptor a quasi cada llar, parlar de polzades ja no constitueix cap referència arcaica o exòtica, car la grandària d'aquests aparells s'expressa amb el nombre que en té la diagonal de la pantalla. El fet lamentable, però, és

que en lloc de *polzada*, que és la forma catalana del nom d'aquesta mesura, en la gran majoria dels casos hom recorre a «pulgada», que és la forma del castellà. Vet aquí, doncs, una esmena que caldria fer. Suposem que ningú no sostindrà la rara idea —tal com a vegades s'esdevé— que es tracta d'un cas especial.

Aquesta mesura, com moltes altres mesures de longitud anteriors al sistema mètric, es basa en la que té una determinada part del cos humà en aquest cas l'amplada aproximada del dit gros, anomenat també *polze* (i en castellà «pulgar», d'on prové «pulgada»). Encara fem servir, sovint amb un valor poc precís, algunes d'aquestes velles mesures, com *passa* o *pam*.

Albert Jané